

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 10 stycznia 2017 roku powód G. C., prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą G. C., domagał się od strony pozwanej (...) spółki z o.o. we W. zasądzenia kwot 7236,88 euro i 1298,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych oraz kosztami procesu. W uzasadnieniu wskazał, że zgodnie z zawartą ze stroną pozwaną umową wykonywał na jej zlecenie usługi transportowe. Z tego tytułu wystawił faktury VAT, które nie zostały zapłacone, mimo wezwania do zapłaty.

W dniu 17 lutego 2017 roku został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym zasądzono kwotę dochodzoną pozwem oraz 2842,75 zł kosztów procesu.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu. Przynajmniej podniosła zarzut przedwczesnego wytoczenia powództwa z uwagi na brak wezwania do zapłaty (art. 75 ustawy z dnia 15 listopada 1984 roku Prawo przewozowe). Strona pozwana zarzuciła także, że w związku z nienależytym wykonywaniem umowy przez powoda rozwiązała łączącą strony umowę ze skutkiem natychmiastowym oraz obciążyła powoda karami umownymi, a następnie potrąciła należności z tego tytułu z wierzytelnościami powoda.

W odpowiedzi na sprzeciw od nakazu zapłaty powód w całości podtrzymał żądanie pozwu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 11 lipca 2016 roku (...) spółka z o.o. we W. (zleceniodawca) zawarła z G. C., prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą G. C. (przewoźnikiem), umowę o współpracy gospodarczej w zakresie przewozów krajowych i międzynarodowych numer (...). Zgodnie z umową przewoźnik zobowiązał się do dokonywania zleconych mu przez zleceniodawcę (w terminach przez niego określonych) przewozów na rzecz wskazanych przez niego podmiotów, w zamian za zapłatę wynagrodzenia.

Przewoźnik zobowiązał się do wykonania zleconych mu przez zleceniodawcę przewozów na trasach międzynarodowych łącznie nie mniej niż 8000 km miesięcznie lub na trasach krajowych nie mniej niż 7000 km miesięcznie (§3 ust. 4 umowy).

Przewoźnik miał obowiązek doręczenia zleceniodawcy (poleconym listem priorytetowym) kompletu oryginalnych dokumentów przewozowych WZ lub CMR lub innych zleconych w dwóch egzemplarzach, w terminie określonym w zleceniu transportowym. Brak doręczenia przez przewoźnika dokumentów przewozowych w zakreślonym terminie przyznawał zleceniodawcy prawo do egzekwowania konsekwencji finansowych zgodnych z warunkami zlecenia transportowego (§4 ust. 1 umowy).

Podstawą zapłaty miała być faktura VAT z dołączonymi dokumentami CMR lub WZ lub innymi zleconymi w dwóch egzemplarzach. Termin płatności miał być liczony od momentu otrzymania przez zleceniodawcę kompletu prawidłowych dokumentów. Naruszenie przez przewoźnika warunków związanych z zasadami wystawiania faktur lub reguł dotyczących dokumentów przewozowych miało rodzić konsekwencje określone w kontrakcie oraz warunkach zlecenia. W sytuacji niedotrzymania przez przewoźnika terminu do doręczenia dokumentów przewozowych, wystawienia przez przewoźnika faktury w sposób sprzeczny z kontraktem lub obowiązującymi przepisami prawa, niezgodności faktury z warunkami zlecenia, brakiem umieszczenia przez przewoźnika numeru zlecenia w fakturze, doręczenia faktury bez wymaganych dokumentów lub doręczenia dokumentów przewozowych niezgodnych z kontraktem lub warunkami zlecenia zleceniodawca był upoważniony do wyciągnięcia konsekwencji zgodnych z warunkami zlecenia transportowego, a w szczególności wydłużenia terminu płatności (§4 ust. 2).

Wynagrodzenie przewoźnika za dokonanie przewozu miało zależeć od podmiotu, na rzecz którego wykonywany będzie przewóz oraz poziomu wynagrodzenia uzgodnionego pomiędzy zleceniodawcą a tym podmiotem. Wynagrodzenie przewoźnika miało być ustalane przez zleceniodawcę dla każdego zlecenia i w zależności od wskazanych wyżej okoliczności obliczane według stawki pomiędzy 2,70 zł/km a 3,50 zł/km za przewozy w transporcie krajowym oraz pomiędzy 0,81 euro/km a 1,15 euro/km za przewozy w transporcie międzynarodowym. Obliczone według powyższych zapisów wynagrodzenie oraz koszty przewoźnika miały być powiększone o podatek VAT i zapłacone w terminie 45 dni od dnia doręczenia faktury VAT oraz wymaganych dokumentów przewozowych (WZ lub CMR) zleceniodawcy (§5 umowy).

Zleceniodawca mógł wypowiedzieć umowę ze skutkiem natychmiastowym w przypadku, gdy przewoźnik nie wywiązywał się lub też nienależycie wywiązywał się ze swoich zobowiązań, w tym w szczególności:

- a) nie wykonywał poleceń zleceniodawcy związanych z wykonywaniem umowy,
- b) nie wykonywał przewozów w miesięcznej wysokości ustalonej w §3 ust. 4 umowy,
- c) nie wykonał więcej niż pięciu ze zleconych mu na podstawie umowy przewozów,
- d) znacznie opóźnił się w wykonywaniu przewozów zleconych na podstawie umowy,
- e) nie wywiązał się ze zobowiązania, o którym mowa w §3 ust. 4 umowy,
- f) naruszył obowiązek zachowania poufności,
- g) naruszył zobowiązanie wynikające z oświadczenia w sprawie zasad bezpieczeństwa,
- h) naruszył obowiązki wynikające z §2 ust. 5 oraz §4 ust. 1 umowy.

W każdym przypadku wypowiedzenia lub rozwiązania umowy z przyczyn leżących po stronie przewoźnika zleceniodawca mógł obciążyć przewoźnika karą umowną w kwocie stanowiącej iloczyn minimalnej miesięcznej ilości kilometrów na trasach krajowych (§3 ust. 1 umowy) oraz minimalnej stawki w transporcie krajowym (§5 ust. 3 umowy).

Przewoźnik oświadczył, że zrzeka się prawa do żądania zmniejszenia kar zastrzeżonych na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez przewoźnika.

Umowa została zawarta na czas określony dwóch miesięcy, liczonych od ostatniego dnia miesiąca, w którym przewoźnik podjął pierwsze zlecenie transportowe. Po upływie powyższego terminu umowa ulegała przedłużeniu na czas nieokreślony, chyba że została pisemnie wypowiedziana przez jedną ze stron w ciągu siedmiu dni od dnia podpisania (§10 ust. 1 i §12 ust. 5 umowy). Integralną część umowy stanowiły warunki zlecenia, których treść miała być uzupełnieniem zasad współpracy oraz miała być stosowana w ramach wykonywania zleceń transportowych przez przewoźnika.

(dowód: bezsporne;

umowa – k. 13-14)

W dniu 12 lipca 2016 roku zleceniodawca zlecił przewoźnikowi przewóz ładunku określonego w zleceniu przewozu nr (...). Załadunek miał nastąpić w dniu 13 lipca 2016 roku w V. w Czechach, a rozładunek w dniu 15 lipca 2016 roku w S.-et-B. we Francji. Wynagrodzenie za przewóz (fracht) zostało określone na kwotę 1600 euro netto, a płatność miała nastąpić w terminie 45 dni od daty otrzymania prawidłowo wystawionej faktury i dostarczenia CMR.

Po wykonaniu przewozu w dniu 20 lipca 2016 roku przewoźnik wystawił fakturę VAT nr (...), w której obciążył zleceniodawcę kwotą 1600 euro (1968 euro brutto) za wykonanie usługi transportowej na podstawie zlecenia nr (...) z terminem płatności w dniu 3 września 2016 roku.

(dowód: bezsporne;

zlecenie przewozu – k. 27-29;

faktura VAT – k. 46;

list przewozowy CMR – k. 50;

potwierdzenie odbioru – k. 55)

W dniu 18 lipca 2016 roku zleceniodawca zlecił przewoźnikowi przewóz ładunku określonego w zleceniu przewozu nr (...). Załadunek miał nastąpić w dniu 18 lipca 2016 roku w S.-V. we Francji, a rozładunek w dniu 19 lipca 2016 roku w B. w Belgii. Wynagrodzenie za przewóz (fracht) zostało określone na kwotę 450 euro netto, a płatność miała nastąpić w terminie 45 dni od daty otrzymania prawidłowo wystawionej faktury i dostarczenia CMR.

Po wykonaniu przewozu w dniu 20 lipca 2016 roku przewoźnik wystawił fakturę VAT nr (...), w której obciążył zleceniodawcę kwotą 450 euro netto (553,50 euro brutto) za wykonanie usługi transportowej na podstawie zlecenia nr (...) z terminem płatności w dniu 3 września 2016 roku.

(dowód: bezsporne;

zlecenie przewozu – k. 30-32;

faktura VAT – k. 45;

list przewozowy CMR – k. 49;

potwierdzenie odbioru – k. 55)

W dniu 20 lipca 2016 roku zleceniodawca zlecił przewoźnikowi przewóz ładunku określonego w zleceniu przewozu nr (...). Załadunek miał nastąpić w dniu 20 lipca 2016 roku w W. w Holandii, a rozładunek w dniu 21 lipca 2016 roku w P.. Wynagrodzenie za przewóz (fracht) zostało określone na kwotę 800 euro netto, a płatność miała nastąpić w terminie 45 dni od daty otrzymania prawidłowo wystawionej faktury i dostarczenia CMR.

Po wykonaniu przewozu w dniu 21 lipca 2016 roku przewoźnik wystawił fakturę VAT nr (...), w której obciążył zleceniodawcę kwotą 769,60 euro netto (946,61 euro brutto) za wykonanie usługi transportowej na podstawie zlecenia nr (...) z terminem płatności w dniu 28 lipca 2016 roku.

(dowód: bezsporne;

zlecenie przewozu – k. 33-35;

faktura VAT – k. 44;

list przewozowy CMR – k. 48;

potwierdzenie odbioru – k. 55)

W dniu 21 lipca 2016 roku zleceniodawca zlecił przewoźnikowi przewóz ładunku określonego w zleceniu przewozu nr (...). Załadunek miał nastąpić w dniu 22 lipca 2016 roku w K., a rozładunek w dniu 23 lipca 2016 roku w K..

Wynagrodzenie za przewóz (fracht) zostało określone na kwotę 1000 zł netto, a płatność miała nastąpić w terminie 45 dni od daty otrzymania prawidłowo wystawionej faktury i dostarczenia CMR.

Po wykonaniu przewozu w dniu 23 lipca 2016 roku przewoźnik wystawił fakturę VAT nr (...), w której obciążył zleceniodawcę kwotą 1000 zł netto (1230 zł brutto) za wykonanie usługi transportowej na podstawie zlecenia nr (...) z terminem płatności w dniu 6 września 2016 roku.

(dowód: bezsporne;

zlecenie przewozu – k. 36-38;

faktura VAT – k. 43;

dokument WZ – k. 47;

potwierdzenie odbioru – k. 55)

W dniu 25 lipca 2016 roku zleceniodawca zlecił przewoźnikowi przewóz ładunku określonego w zleceniu przewozu nr (...). Załadunek miał nastąpić w dniu 25 lipca 2016 roku w B., a rozładunek w dniu 27 lipca 2016 roku w N.-aux-B.. Wynagrodzenie za przewóz (fracht) zostało określone na kwotę 1390 euro netto, a płatność miała nastąpić w terminie 45 dni od daty otrzymania prawidłowo wystawionej faktury i dostarczenia CMR.

Po wykonaniu przewozu w dniu 4 sierpnia 2016 roku przewoźnik wystawił fakturę VAT nr (...), w której obciążył zleceniodawcę kwotą 1390 euro netto (1709,70 euro brutto) za wykonanie usługi transportowej na podstawie zlecenia nr (...) z terminem płatności w dniu 18 września 2016 roku.

(dowód: bezsporne;

zlecenie przewozu – k. 15-17;

faktura VAT – k. 42;

list przewozowy CMR – k. 54;

potwierdzenie odbioru – k. 55)

W dniu 28 lipca 2016 roku zleceniodawca zlecił przewoźnikowi przewóz ładunku określonego w zleceniu przewozu nr (...). Załadunek miał nastąpić w dniu 29 lipca 2016 roku w L. M. we Francji, a rozładunek w dniu 1 sierpnia 2016 roku w T. w Czechach oraz w dniu 2 sierpnia 2016 roku w B. na W.. Wynagrodzenie za przewóz (fracht) zostało określone na kwotę 1270 euro netto, a płatność miała nastąpić w terminie 45 dni od daty otrzymania prawidłowo wystawionej faktury i dostarczenia CMR.

Po wykonaniu przewozu w dniu 4 sierpnia 2016 roku przewoźnik wystawił fakturę VAT nr (...), w której obciążył zleceniodawcę kwotą 1270 euro netto (1562,10 euro brutto) za wykonanie usługi transportowej na podstawie zlecenia nr (...) z terminem płatności w dniu 18 września 2016 roku.

(dowód: bezsporne;

zlecenie przewozu – k. 18-20;

faktura VAT – k. 40;

list przewozowy CMR – k. 53;

potwierdzenie odbioru – k. 55)

W dniu 2 sierpnia 2016 roku zleceniodawca zlecił przewoźnikowi przewóz ładunku określonego w zleceniu przewozu nr (...). Załadunek miał nastąpić w dniu 3 sierpnia 2016 roku w L. na W., a rozładunek w dniu 4 sierpnia 2016 roku w O.. Wynagrodzenie za przewóz (fracht) zostało określone na kwotę 420 euro netto, a płatność miała nastąpić w terminie 45 dni od daty otrzymania prawidłowo wystawionej faktury i dostarczenia CMR.

Po wykonaniu przewozu w dniu 4 sierpnia 2016 roku przewoźnik wystawił fakturę VAT nr (...), w której obciążył zleceniodawcę kwotą 404,04 euro netto (496,97 euro brutto) za wykonanie usługi transportowej na podstawie zlecenia nr (...) z terminem płatności w dniu 11 sierpnia 2016 roku.

(dowód: bezsporne;

zlecenie przewozu – k. 21-23;

faktura VAT – k. 41;

list przewozowy CMR – k. 52;

potwierdzenie odbioru – k. 55)

W dniu 4 sierpnia 2016 roku zleceniodawca zlecił przewoźnikowi przewóz ładunku określonego w zleceniu przewozu nr (...). Załadunek miał nastąpić w dniu 5 sierpnia 2016 roku w G., a rozładunek w dniu 5 sierpnia 2016 roku w K.. Wynagrodzenie za przewóz (fracht) zostało określone na kwotę 950 zł netto, a płatność miała nastąpić w terminie 45 dni od daty otrzymania prawidłowo wystawionej faktury i dostarczenia CMR.

Po wykonaniu przewozu w dniu 5 sierpnia 2016 roku przewoźnik wystawił fakturę VAT nr (...), w której obciążył zleceniodawcę kwotą 950 zł netto (1168,50 zł brutto) za wykonanie usługi transportowej na podstawie zlecenia nr (...) z terminem płatności w dniu 19 września 2016 roku.

(dowód: bezsporne;

zlecenie przewozu – k. 24-26;

faktura VAT – k. 39;

załącznik do zlecenia – k. 51;

potwierdzenie odbioru – k. 55)

W piśmie z dnia 22 sierpnia 2016 roku pełnomocnik przewoźnika wezwał zleceniodawcę do zapłaty kwoty 1443,58 euro.

W piśmie z dnia 13 października 2016 roku pełnomocnik przewoźnika wezwał natomiast zleceniodawcę do zapłaty kwoty 6353,37 euro.

W odpowiedzi na wezwanie zleceniodawca poinformował przewoźnika, że z uwagi na nieterminowe doręczenie dokumentów termin zapłaty został wydłużony do 90 dni.

(dowód: bezsporne;

wezwania do zapłaty – k. 131-134;

piśmo – k. 135)

W piśmie z dnia 30 sierpnia 2016 roku, doręczonym w dniu 7 września 2016 roku, pełnomocnik zleceniodawcy złożył przewoźnikowi oświadczenie o rozwiązaniu umowy z dnia 11 lipca 2016 roku w trybie natychmiastowym.

Jako podstawę rozwiązania umowy wskazano nienależyte wykonywanie przez przewoźnika obowiązków oraz niewywiązanie się przez niego ze swoich zobowiązań wynikających z §10 ust. 2 pkt a), b), e) i h) umowy.

Pełnomocnik zleceniodawcy obciążył także przewoźnika karami umownymi w łącznej wysokości 40767,23 zł na podstawie:

- §10 ust. 4 umowy w kwocie 18900 zł,
- §4 ust. 1 umowy w wysokości 14867,23 zł,
- §3 ust. 4 umowy w kwocie 7000 zł.

(dowód: oświadczenie z dnia 30.08.2016 roku z dowodem odbioru – k. 76-79)

W piśmie z dnia 16 marca 2017 roku pełnomocnik zleceniodawcy złożył przewoźnikowi oświadczenie o potrąceniu wierzytelności wynikających z naliczonych kar umownych w wysokości 40767,23 zł z należności przewoźnika z tytułu wykonanych przewozów.

(dowód: oświadczenie o potrąceniu z załącznikiem i dowodem nadania – k. 80-83)

W piśmie z dnia 7 marca 2018 roku, doręczonym w dniu 13 marca 2018 roku, pełnomocnik przewoźnika wezwał zleceniodawcę do zapłaty kwoty dochodzonej pozwem (7236,88 euro oraz 2398,50 zł) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych.

(dowód: bezsporne;

wezwanie do zapłaty z dowodami nadania i odbioru – k. 136-143)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo w całości zasługiwało na uwzględnienie.

Bezsporne w niniejszej sprawie było zawarcie przez strony umowy o współpracy gospodarczej w zakresie przewozów krajowych i międzynarodowych. Właściwie poza sporem było także zawarcie konkretnych umów przewozu, wysokość należnego powodowi wynagrodzenia oraz dostarczenie przewożonych towarów do miejsc przeznaczenia. Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się natomiast do tego, czy powodowi przysługiwało roszczenie o zapłatę wynagrodzenia za wykonane przewozy oraz czy skuteczny był podniesiony przez stronę pozwaną zarzut potrącenia.

Strony łączyła umowa przewozu, która jest uregulowana przepisami art. 774-793 k.c., ustawy z dnia 15 listopada 1984 roku Prawo przewozowe (Dz.U. 2017, poz. 1983) oraz Konwencji o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (CMR) zawartej w G. w dniu 19 maja 1956 roku (Dz.U. 1962, nr 49, poz. 238 ze zm.).

Zgodnie z art. 774 k.c. przez umowę przewozu przewoźnik zobowiązuje się w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa do przewiezienia za wynagrodzeniem osób lub rzeczy. Według zaś art. 775 k.c. przepisy kodeksu cywilnego dotyczące umowy przewozu stosuje się do przewozu w zakresie poszczególnych rodzajów transportu tylko o tyle, o ile przewóz ten nie jest uregulowany odrębnymi przepisami. W niniejszej sprawie mieliśmy do czynienia zarówno z przewozem krajowym, jak i z przewozem międzynarodowym.

W odniesieniu do krajowego przewozu rzeczy stosuje się przede wszystkim przepisy ustawy Prawo przewozowe. W odniesieniu natomiast do przewozu międzynarodowego stosuje się przede wszystkim umowy międzynarodowe, których Polska jest stroną, przy czym w transporcie drogowym jest to wspomniana wyżej Konwencja genewska z dnia 19 maja 1956 roku o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (Konwencja CMR). Zgodnie z art. 1 ust. 3 ustawy Prawo przewozowe przepisy tej ustawy stosuje się do przewozów międzynarodowych, jeżeli

umowa międzynarodowa nie stanowi inaczej. Wynika z tego zatem, że pierwszeństwo stosowania w odniesieniu do międzynarodowego transportu drogowego ma Konwencja CMR.

Nie ulega przy tym wątpliwości, że umowa (umowy) zawarte przez strony zawierały wszystkie elementy istotne (essentialia negotii) umowy przewozu, czyli oznaczenie przedmiotu przewozu, środka transportu, trasy przewozu i wynagrodzenia przewoźnika.

Strona pozwana przede wszystkim podniosła zarzut przedwczesnego wytoczenia powództwa z uwagi na brak wezwania do zapłaty, co skutkowało miało przejściowym brakiem drogi sądowej, a co za tym idzie odrzuceniem pozwu. Zarzut ten (oraz wnioski strony pozwanej o odrzucenie pozwu) nie zasługiwał na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 75 ust. 1 ustawy z dnia 15 listopada 1984 roku Prawo przewozowe dochodzenie roszczeń w postępowaniu sądowym na podstawie ustawy lub przepisów wydanych w jej wykonaniu przysługuje uprawnionemu po bezskutecznym wyczerpaniu drogi reklamacji, przewoźnikowi zaś – po bezskutecznym wezwaniu zobowiązanego do zapłaty. Zgodnie zaś z ust. 2 tego przepisu reklamacje lub wezwanie do zapłaty uważa się za bezskuteczne, jeżeli dłużnik nie zapłacił dochodzonych należności w terminie 3 miesięcy od dnia doręczenia reklamacji lub wezwania do zapłaty.

Wyczerpanie drogi reklamacji (oraz wezwania do zapłaty) na gruncie powyższych przepisów ma charakter obligatoryjny. Oznacza to, że dochodzenie roszczeń wobec przewoźnika na drodze sądowej jest możliwe dopiero po uprzednim wyczerpaniu drogi tego postępowania. Podobnie przewoźnik może wystąpić z powództwem przeciwko osobie zobowiązanej dopiero po bezskutecznym wezwaniu do zapłaty.

W ocenie Sądu sformułowanie przepisu art. 75 ust. 1 ustawy Prawo przewozowe nie daje podstaw do wysnucia wniosku o przejściowej nawet niedopuszczalności drogi sądowej, ponieważ warunkiem pozbawienia jednostki prawa do poddania sprawy cywilnej pod rozstrzygnięcie sądu powszechnego jest przekazanie jej w drodze ustawowej do właściwości sądu szczególnego lub innego organu (art. 2 §1 i 3 k.p.c.). Przepis ten oznacza natomiast przejściowy brak legitymacji bierniej (po stronie pozwanej), prowadzący w razie niewykorzystania postępowania reklamacyjnego (lub procedury wezwania do zapłaty) do oddalenia powództwa jako wytoczonego przedwcześnie. Stanowisko takie zajęł także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 kwietnia 2002 roku, IV CKN 939/00, LEX nr 560880 oraz Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 23 stycznia 2013 roku, V ACa 1009/12, LEX nr 1321921.

Nie ulega przy tym wątpliwości, że przejściowy brak legitymacji procesowej, wynikający z niewyczerpania postępowania reklamacyjnego (lub braku wezwania do zapłaty), może zostać uzupełniony także po wytoczeniu powództwa, zarówno podczas postępowania pierwszoinstancyjnego, jak i w trakcie postępowania odwoławczego, a ocena wyczerpania trybu reklamacyjnego (procedury wezwania do zapłaty) powinna być dokonywana według stanu na moment orzekania (art. 316 §1 k.p.c.).

Skoro zatem w momencie zamknięcia rozprawy trzymiesięczny termin wskazany w art. 75 ustawy Prawo przewozowe minął bezskutecznie (także z uwagi na to, że doręczenie stronie pozwanej odpisu pozwu należało traktować jako wezwanie do zapłaty), to tym samym strona pozwana była legitymowana biernie do występowania w niniejszym procesie.

Należy w tym miejscu także przypomnieć, że postępowanie cywilne ma charakter kontradyktoryjny, czego wyrazem jest przede wszystkim dyspozycja art. 232 k.p.c., określająca obowiązek stron do wskazywania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne, co z kolei jest potwierdzeniem reguły zawartej w art. 6 k.c., wyznaczającej sposób rozłożenia ciężaru dowodu. Trzeba podkreślić, że zasady art. 6 k.c. i 232 k.p.c. nie określają jedynie zakresu obowiązku zgłaszania dowodów przez strony, ale rozumiane muszą być przede wszystkim i w ten sposób, że strona, która nie przytoczyła wystarczających dowodów na poparcie swych twierdzeń ponosi ryzyko niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia, o ile ciężar dowodu co do tych okoliczności na niej spoczywał. Zaznaczyć także należy, że nie jest rzeczą Sądu poszukiwanie za stroną dowodów przez nią nie wskazanych, mających na celu udowodnienie jej twierdzeń (tak również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 grudnia 1996 roku, I CKU 45/96,

OSNC 1997, nr 6-7, poz. 76). Dopuszczenie dowodów z urzędu jest bowiem prawem, a nie obowiązkiem sądu, z którego to prawa powinien szczególnie ostrożnie korzystać, tak by swym działaniem nie wspierał żadnej ze stron procesu. Faktycznie działanie Sądu z urzędu powinno ograniczać się tylko do sytuacji, gdy strona działa bez fachowego pełnomocnika i dodatkowo jest nieporadna. Z zasady nie dotyczy to więc przedsiębiorcy, którego profesjonalizm powinien obejmować także sferę funkcjonowania w obrocie prawnym.

Wobec powyższego zgodnie z ogólną regułą, wyrażoną w art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Wskazana zasada oznacza, że powód składając pozew powinien udowodnić fakty, które w jego ocenie świadczą o zasadności powództwa. Udowodnienie faktów może nastąpić przy pomocy wszelkich środków dowodowych przewidzianych przez kodeks postępowania cywilnego. Nie ulega także wątpliwości, że co do zasady to na powodzie spoczywa ciężar udowodnienia twierdzeń zawartych w pozwie, bowiem to on domaga się zapłaty i powinien udowodnić zasadność swojego roszczenia. Reguła dotycząca ciężaru dowodu nie może być jednak pojmowana w ten sposób, że ciąży on zawsze na powodzie. W zależności od rozstrzyganych w procesie kwestii faktycznych i prawnych ciężar dowodu co do pewnych faktów będzie spoczywał na powodzie, co do innych z kolei – na pozwanym.

Nie ulega przy tym wątpliwości, że co do zasady to na powodzie spoczywał ciężar udowodnienia istnienia dochodzonego roszczenia. Skoro jednak strona pozwana nie zaprzeczyła, żeby zawarła z powodem umowy przewozu oraz żeby powód je wykonał (dostarczył przewożone towary kontrahentom strony pozwanej), a także nie kwestionowała braku zapłaty za wykonanie umów przewozu oraz zgłosiła zarzut potrącenia, to w zakresie roszczenia przedstawionego do potrącenia ciężar dowodu spoczywał na stronie pozwanej.

Zgodnie z art. 498 §1 k.c. gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym.

Istotą potrącenia jest ograniczenie obrotu środkami pieniężnymi (lub też rzeczami oznaczonymi co do gatunku), co następuje w drodze umorzenia wzajemnych wierzytelności przez zaliczenie, w wyniku czego osoby mające wobec siebie wierzytelności z tych samych lub różnych stosunków zobowiązaniowych nie otrzymują efektywnie należnych im świadczeń, lecz na skutek potrącenia każda z nich zostaje zwolniona ze swego zobowiązania albo całkowicie, albo też do wysokości należności niższej. Przesłanką skutecznego skorzystania z instytucji potrącenia jest istnienie wzajemnych wierzytelności pomiędzy dłużnikiem i wierzycielem. Wierzytelności muszą też być jednorodnej, to znaczy, że dłużnik i wierzyciel muszą być wzajemnie zobowiązani do świadczenia na swoją rzecz pieniędzy lub rzeczy tej samej jakości oznaczonych co do gatunku. Kolejnym warunkiem skuteczności potrącenia jest możliwość dochodzenia wierzytelności przed sądem lub innym organem państwowym. Dokonanie potrącenia jest jednostronną czynnością materialnoprawną, do której dojść może w ramach postępowania sądowego, bądź też poza nim. Oświadczenie woli o potrąceniu wywołuje skutek prawny od chwili złożenia go w taki sposób, ażeby druga strona mogła się z nim zapoznać (art. 61 k.c.). Z momentem dojścia do adresata oświadczenia tego nie można bez jego zgody odwołać. Działa ono *ex tunc*, a więc ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe (art. 499 k.c.).

Należy w tym miejscu przypomnieć, że w niniejszej sprawie właściwie poza sporem pozostawała wysokość (oraz istnienie) wierzytelności powoda wobec strony pozwanej (kwota dochodzona pozwem). Kwestią co do zasady sporną było natomiast istnienie wierzytelności strony pozwanej (wobec powoda) i jej ewentualna wysokość.

W ocenie Sądu strona pozwana w żaden sposób nie wykazała istnienia wzajemnej wierzytelności wobec powoda.

Należy w tym miejscu przede wszystkim zaznaczyć, że przepisy kodeksu cywilnego o potrąceniu nie zawierają wymagań, aby wierzytelności przedstawione do potrącenia były niewątpliwe co do swego istnienia i łatwe do udowodnienia (tak na przykład Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 sierpnia 1970 roku, I PR 297/69, LEX nr 6785). Także spór między stronami co do istnienia wierzytelności przedstawionej do potrącenia lub jej rozmiarów nie wyłącza dopuszczalności potrącenia (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 września 1987 roku, I CR 184/87, LEX nr 8839).

Dla uznania, że potrącenie wywołało skutek prawny w postaci umorzenia wzajemnych wierzytelności, nie wystarczy jednak samo powołanie się przez składającego oświadczenie o potrąceniu na fakt przysługiwania mu wierzytelności przeznaczonej do potrącenia. W procesie istnienie tej wierzytelności strona musi jeszcze udowodnić (tak również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 października 2006 roku, V CSK 198/06, LEX 327893).

Nie ulega przy tym wątpliwości (jak już wyżej wskazano), że w niniejszej sprawie obowiązek wykazania istnienia przesłanek warunkujących skuteczne wygaśnięcie wierzytelności dochodzonej przez powoda (wskutek dokonanego przez stronę pozwaną potrącenia), a więc przede wszystkim istnienie wierzytelności przedstawionej do potrącenia, spoczywał na stronie pozwanej, która z faktu tego (potrącenia) wywodziła zwolnienie jej z obowiązku świadczenia na rzecz powoda.

W ocenie Sądu naliczenie kar umownych przez stronę pozwaną było całkowicie nieuzasadnione.

Przede wszystkim strona pozwana naliczyła powodowi karę umowną w wysokości 18900 zł w oparciu o §10 ust. 4 umowy, zgodnie z którym w każdym przypadku wypowiedzenia lub rozwiązania umowy z przyczyn leżących po stronie powoda strona pozwana mogła obciążyć go karą umowną w kwocie stanowiącej iloczyn minimalnej miesięcznej ilości kilometrów na trasach krajowych oraz minimalnej stawki w transporcie krajowym. Trzeba w tym miejscu jednak wskazać, że w zakresie przyczyn rozwiązania umowy strona pozwana właściwie nie zgłosiła nawet stosownych twierdzeń. W szczególności strona pozwana w żaden sposób nie wyjaśniła, jakie dokładnie działania lub zaniechania powoda (oprócz nieznacznych opóźnień w przesyłaniu listów przewozowych i innych dokumentów) spowodowały rozwiązanie umowy i naliczenie kar umownych. Nie ulega przy tym wątpliwości, że wskazane w oświadczeniu o rozwiązaniu umowy opóźnienia w dostarczeniu dokumentów (w liczbie od 8 do 18 dni) w ocenie Sądu w żaden sposób nie upoważniały strony pozwanej do rozwiązania umowy z powodem (z przyczyn leżących po jego stronie) oraz naliczenia kar umownych. Strona powoda nie twierdziła przy tym nawet (nie mówiąc o udowodnieniu), żeby strona pozwana w trakcie wykonywania umowy domagała się pilnego przesłania jakichś dokumentów, albo żeby przesłanie tych dokumentów z opóźnieniem spowodowało jakiegokolwiek negatywne konsekwencje dla strony pozwanej.

Z tych samych przyczyn całkowicie bezzasadne było także naliczenie przez stronę pozwaną kary umownej w wysokości 14867,23 zł (za rażące opóźnienie w dostarczeniu dokumentów przewozowych). Niezależnie od powyższych okoliczności naliczenie kary umownej z tego tytułu było w ocenie Sądu sprzeczne także z przepisami Konwencji CMR, która nie przewiduje zastrzeżenia kary umownej za niewłaściwe użycie przez przewoźnika dokumentów przewozowych (w tym za nieterminowe ich przesłanie). Zgodnie bowiem z art. 11 ust. 3 Konwencji CMR przewoźnik odpowiada jak komisant za zagubienie lub niewłaściwe użycie dokumentów wymienionych w liście przewozowym i dołączonych do niego lub wręczonych przewoźnikowi; jednakże odszkodowanie, które go obciąża, nie może przewyższyć odszkodowania, jakie należałoby się w razie zaginięcia towaru. Oznacza to zatem, że osoba, która dochodzi roszczenia przeciwko przewoźnikowi z tytułu niewłaściwego użycia dokumentów wręczonych przewoźnikowi jest zobowiązana do wykazania wysokości szkody poniesionej w związku z tym działaniem lub zaniechaniem przewoźnika.

Zgodnie z art. 41 Konwencji CMR nieważna i pozbawiona mocy jest każda klauzula, która pośrednio lub bezpośrednio naruszałyby postanowienia Konwencji. Nieważność takich klauzul nie pociąga za sobą nieważności pozostałych postanowień umowy. W szczególności byłaby nieważna każda klauzula ustępująca na rzecz przewoźnika korzyści z ubezpieczenia towaru oraz każda inna analogiczna klauzula, jak również każda klauzula przenosząca ciężar dowodu. Nie ulega zatem wątpliwości, że Konwencja CMR nie przewiduje żadnych sankcji za sam fakt opóźnienia w przesłaniu dokumentów, zaś możliwość dochodzenia roszczeń z tego tytułu uzależniona jest (zgodnie z art. 11 ust. 3 Konwencji CMR) od wykazania przez poszkodowanego wysokości szkody.

W ocenie Sądu całkowicie nieuzasadnione było także naliczenie kary umownej w kwocie 7000 zł za niewykonanie zobowiązania polegającego na wykonaniu przewozów w liczbie kilometrów wskazanej w umowie. Nie ulega przy tym wątpliwości, że to od strony pozwanej zależało, jaką ilość przewozów (i w jakiej liczbie kilometrów) zleci powodowi.

Powód zaprzeczył przy tym, aby strona pozwana zleciła mu przewozy, które nie zostały wykonane, a strona pozwana w żaden sposób nie wykazała okoliczności przeciwnej.

Ustalając stan faktyczny i wydając rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie Sąd oparł się na przedstawionych przez strony dokumentach prywatnych, których treść co do zasady nie była kwestionowana. Sąd na podstawie art. 227 k.p.c. oddalił zgłoszone przez powoda wnioski o dopuszczenie dowodów z zeznań świadków R. K. i M. G. oraz z przesłuchania powoda, a także zgłoszone przez stronę pozwaną wnioski o dopuszczenie dowodów z zeznań świadków M. K. oraz D. G.. W ocenie Sądu wobec wskazanych wyżej okoliczności dowody te nie były istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, a ich przeprowadzenie prowadziłyby jedynie do nieuzasadnionego przedłużenia niniejszego postępowania.

Zgodnie z art. 481 §1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Odsetki ustawowe należały się więc powodowi od dni następujących po terminach płatności (wskazanych w umowie łączącej strony oraz w wystawionych na jej podstawie fakturach VAT).

Biorąc zatem wszystkie powyższe okoliczności pod uwagę, skoro powód wykazał istnienie roszczenia wobec strony pozwanej, a zgłoszony przez stronę pozwaną zarzut potrącenia (w istocie zarzut wygaśnięcia zobowiązania wskutek dokonanego potrącenia) okazał się całkowicie nieuzasadniony, to powództwo w całości zasługiwało na uwzględnienie i dlatego na podstawie Konwencji o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (CMR), art. 774 k.c., art. 775 k.c. i art. 481 k.c. w zw. z art. 7 ustawy z dnia 8 marca 2013 roku o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (Dz.U. 2016, poz. 684 ze zm.), art. 75 ustawy z dnia 15 listopada 1984 roku Prawo przewozowe, a także łączących strony umów, orzeczono jak w punkcie II wyroku.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw. Mając na względzie wynik sprawy powodowi należał się zwrot kosztów procesu, na które złożyły się opłata sądowa od pozwu w kwocie 1703 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w wysokości 3600 zł, ustalone zgodnie z §2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015, poz. 1804 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym w niniejszej sprawie.